

Modül (öneri) No	270
Öğrenme Alanı (Temel konu)	Akıl ve kalp
Modül (Alt konu)	Akıl ve kalp ortaklığı
Amaçlar	- Hakikate ancak akıl ve kalbin birlikte kullanılmasıyla ulaşılabileceğini kavrar; - Kur'an'ın bu yöntemle insan cihazlarını kâinatın ve ilahî gerçeklerin sırlarını açan kudsî birer anahtara dönüştürdüğünü fark eder.
Süre	40 dk
Seviye	Seviye-2
Yöntem ve Teknik-Etkinlik	- Kollegyum Uygulaması - Benzerlik Farklılık Bulma Etkinliği
Materyal ve Teknoloji	
İşleniş/Öğrenme-öğretme süreci	1. Kollegyum Uygulaması - Sınıfı 3-5 kişilik "Uzman Grup" ve 3-5 kişilik "Öğrenci Grubu" olarak ikiye ayrılır. - Uzman grup, verilen metinleri (Şualar ve Mesnevi-i Nuriye) "akıl ve kalp ortaklığı" bağlamında derinlemesine inceler. - Öğrenci grubu ise dinleyicileri temsil ederek konuyla ilgili temel bilgileri sunar ve ardından uzman gruba sorularını yöneltir. Örneğin; "Aklın bir bela aleti olmaktan kurtulup pırlanta bir anahtara dönüşmesi nasıl mümkündür?" gibi sorularla tartışma derinleştirilir. - Sunumlar bittikten sonra sınıftaki diğer dinleyici öğrenciler de uzman gruba soru/sorular sorar. - Süreç boyunca grup sözcüsü tartışmaları özetler ve öğrencileri soru sorma konusunda teşvik eder. 2. Benzerlik Farklılık Bulma Etkinliği - Kollegyumda ortaya çıkan verileri somutlaştırmak amacıyla sınıf 4-5 kişilik gruplara ayrılır. - Gruplardan, metindeki "Tevhid sırrı ile kullanılan akıl" ve "Şirk/Küfür ile kullanılan akıl" durumlarını karşılaştırmaları istenir. - Öğrenciler; bu iki durumun kâinata bakışı, insan üzerindeki etkisi ve zaman algısı gibi kriterlerdeki farklarını bir tablo üzerinde listelerler.
Ölçme ve Değerlendirme	Değerlendirme Yöntemi: Gruplar tarafından oluşturulan benzerlik ve farklılık tabloları konunun kavranma düzeyini ölçmek amacıyla değerlendirilir. Geri Bildirim: Hazırlanan tablolar panoda sergilenir veya sunum yoluyla paylaşılarak eksik öğrenmeler

	tamamlanır.
İlişkili metinler	بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ¹ Hem insanın bütün cihazatları ve hissiyatları, sırr-ı vahdet ile gayet yüksek bir kıymet alırlar ve şirk ve küfür ile gayet derecede sukut ederler. Meselâ, insanın en kıymetli cihazı akıldır. Eğer sırr-ı tevhid ile olsa o akıl hem İlâhî kudsî defineleri hem kâinatın binler hazinelerini açan pırlanta gibi bir anahtarı olur. Eğer şirk ve küfre düşse, o akıl, o halde, geçmiş zamanın elîm hüznlerini ve gelecek zamanın vahşî korkularını insanın başına toplattıran meş’um ve sebeb-i taciz bir alet-i belâ olur. <i>Şualar, s.28, Yeni Asya Neşriyat, Aralık-2024</i> *** Risale-i Nur’un Bir Nevi Arabî Mesnevî-i Şerif’i Hükümünde Olan Bu Mecmuanın Mukaddemesi Beş Noktadır: • Birinci Nokta: Kırk elli sene evvel Eski Said, ziyade ulûm-u akliye ve felsefiyede hareket ettiği için hakikatü’l-hakaika karşı, ehl-i tarikat ve ehl-i hakikat gibi bir meslek aradı. Ekser ehl-i tarikat gibi yalnız kalben harekete kanaat edemedi. Çünkü akıllı, fikri hikmet-i felsefiye ile bir derece yaralıydı; tedavi lâzımdı. Sonra hem kalben, hem aklen hakikate giden bazı büyük ehl-i hakikatin arkasında gitmek istedi. Baktı, onların her birinin ayrı, cazibedar bir hassası var. Hangisinin arkasından gideceğine tahayyürde kaldı. İmam-ı Rabbânî de ona gaybî bir tarzda “Tevhid-i kıble et!” demiş. Yani, “Yalnız bir üstadın arkasından git!” O çok yaralı Eski Said’in kalbine geldi ki: “Üstad-ı hakikî Kur’ân’dır. Tevhid-i kıble bu üstadla olur” diye, yalnız o üstad-ı kudsînin irşadıyla hem kalbi, hem ruhu gayet garip bir tarzda sülûka başladılar. Nefs-i emmaresi de şükuk ve şübehatıyla onu manevî ve ilmî mücahedeye mecbur etti. Gözü kapalı olarak değil, belki İmam-ı Gazalî (ra), Mevlâna Celâleddin (ra) ve İmam-ı Rabbânî (ra) gibi kalp, ruh, akıl gözleri açık olarak, ehl-i istiğrakın akıl gözünü kapadığı yerlerde, o makamlarda gözü açık olarak gezmiş. Cenab-ı Hakka hadsiz şükür olsun ki, Kur’ân’ın dersiyle, irşadıyla hakikate bir yol bulmuş, girmiş. Hatta وَفِي كُلِّ شَيْءٍ لَهُ آيَةٌ تَذُلُّ عَلَى أَنَّهُ وَاحِدٌ² hakikatine mazhar olduğunu,
Lugat alet-i belâ: belâ sebebi, belâ aleti. cazibedar: çekici, cazibeli. ehl-i istiğrak: manevî bir coşkunlukla kendinden geçmiş hâle giren zatlar. hakikatü’l-hakaik: hakikatlerin hakikati, gerçeklerin aslı. hassa: bir kimseye has olan özellik, nitelik veya tesir. hikmet-i felsefiye: felsefe ilmi. Mesnevî Şerif: Mevlâna’nın her beyti kendi aralarında kafiyeli olan, içinde dinî ve ahlâki nasihatler bulunan Farsça eseri. meş’um: kötü, uğursuz, bedbaht. mücadele: kötülüğü emreden nefsin direşini kırarak onu hükmü altına alma, nefsin değil hakkın isteğine göre hareket etmeye çalışma. nefs-i emmare: insana kötü ve günah işlerin yapılmasını emreden nefis. sebeb-i taciz: rahatsızlık vermenin, tedirginlik etmenin nedeni. sırr-ı vahdet: birlik sırrı. sırr-ı tevhid: Allah’ın birliğinin sırrı. sukut: değerden düşme, değerini yitirme. şübehat: Şüpheler. şükûk: şekler, şüpheler. sülûk: bir yola girme, bir yol tutup o yolda terakkî mertebelerine devam etme. tevhid-i kıble etmek: tek bir yere yönelmek. ulum-u akliye ve felsefiye: akla ve felsefeye dayanan ilimler.	

¹ Rahman ve Rahîm olan Allah’ın adıyla.

² Her şeyde Onun birliğine delil olan bir alâmet vardır (İbnü’l-Mu’tez isimli Arap şairine ait bir mısra)

âfâkî: dışa dönük.

ayne'l yakîn: gözle görür derecede inanma; bir şeyi görerek ve seyrederek bilme.

ehl-i ilhad ve dalâlet: dinden, hak yoldan sapanlar; dinsizler.

evham: vehimler, zanlar, kuruntular.

Farisî: Farsça, Acemce.

fehim: anlayış

habbe: tane.

ilme'l yakîn: ilim yoluyla kesin olarak bilme.

ilzam: susturma, cevap veremez hâle getirme.

irşad: doğru yolu gösterme, gafletten uyandırma.

iskât: susturma, münazarada cevap veremiycek hale getirme.

itminan: kesin bilme.

ittifak: birleşme, birlik.

katre: damla.

lâsiyyema: özellikle, bilhassa, her şeyden çok.

lillâhilhamd: Allah'a hamd olsun ki!.

mazhar: nâil olma, şereflenme.

meşhudat: görünenler, gözle görülen şeyler, müşshede edilenler.

münazara: bir konu üzerinde belli kurallara uyularak yapılan tartışma.

mütehayyir: hayrete düşen, şaşırان.

nefs-i emmare: insana kötü ve günah işlerin yapılmasını emreden nefis.

reşha: sızıntı; ilham yoluyla gelen ilâhî hakikat, hikmet.

şemme: bir kere koklama.

şeytan-ı cinnî ve insî: cinler ve insanlar taifesinden olan şeytanlar.

şübehat: şüpheler.

tab etmek: matbaada bastırmak.

talib-i hakikat: gerçeği arayan, hakikate talip olan,

terakkiyat- fikriye ve kalbiye: fikri ve kalbî ilerlemeler, yükselişler.

turuk-u cehriye: zikirlerini açıktan ve sesli yapan tarikatlar.

Yeni Said'in Risale-i Nur'uyla göstermiş.

• **İkinci Nokta:** Mevlâna Celâleddin (ra) ve İmam-ı Rabbânî (ra) ve İmam-ı Gazalî (ra) gibi akıl ve kalp ittifakıyla gittiği için, her şeyden evvel kalp ve ruhun yaralarını tedavi ve nefsin evhamdan kurtulmasını temine çalışıp, lillâhilhamd, Eski Said Yeni Said'e inkılâb etmiş. Aslı Farisî, sonra Türkçe olan Mesnevî-i Şerif gibi, o da Arapça, bir nevi Mesnevî hükmünde, Katre, Hubab, Habbe, Zühre, Zerre, Şemme, Şu'le, Lem'alar, Reşhalar, Lâsiyyemalar ve sair dersleri; ve Türkçe'de o vakit

Nokta ve Lemaat'ı gayet kısa bir surette yazmış, fırsat buldukça da tab etmiş. Yarım asra yakın, o mesleği Risale-i Nur suretinde, fakat dâhilî nefis ve şeytanla mücadeleyle bedel, hariçte muhtaç mütehayyirlere ve dalâlete giden ehl-i felsefeye karşı, Risale-i Nur, geniş ve küllî mesnevîler hükmüne geçti.

• **Üçüncü Nokta:** O Yeni Said'in münazarasıyla nefis ve şeytanın tam mağlûp edilmesi ve susturulması gibi, Risale-i Nur dahi yaralanmış talib-i hakikati kısa bir zamanda tedavi ettiği gibi, ehl-i ilhad ve dalâleti de tam ilzam ve iskât ediyor. Demek, bu Arabî Mesnevî mecmuası, Risale-i Nur'un bir nevi çekirdeği ve fidanlığı hükmündedir. Bu mecmuanın yalnız dâhilî nefis ve şeytanla mücadelesi, nefis-i emmarenin ve şeytan-ı cinnî ve insînin şübehatından tamamıyla kurtarıyor. Ve o malûmat ise meşhudat hükmünde; ve ilme'l-yakîn ise ayne'l-yakîn derecesinde bir itminan ve bir kanaat veriyor.

• **Dördüncü Nokta:** Eski Said, ilm-i hikmet ve ilm-i hakikatin çok derin meseleleriyle meşgul olması ve büyük ulemalarla derin meseleler üzerinde münazarası ve medresenin yüksek derslerini gören eski talebelerinin fehimlerinin derecesine göre yazması ve Eski Said'in de terakkiyat-ı fikriye ve kalbiyesinde, yalnız kendisi anlayacak bir surette, gayet kısa cümlelerle ve gayet muhtasar bir ifadeyle uzun hakikatlere kısa kelimelerle işaretler nev'inde, o mecmuayı yazdığı için, bir kısmını en müdakkik âlimler de zorla anlayabilir. Eğer tam izah olsaydı, Risale-i Nur'un mühim bir vazifesini görecekti. Demek o fidanlık Mesnevî, turuk-u hafiye gibi enfüsî ve dâhilî cihetinde çalışmış, kalp ve ruh içinde yol açmaya muvaffak olmuş. Bahçesi olan Risale-i Nur, hem enfüsî, hem ekseri cihetinde turuk-u cehriye gibi âfâkî ve hâricî daireye bakıp marifetullaha geniş ve her yerde yol açmış. Âdeta Mûsa Aleyhisselâmin asâsı gibi nereye vurmuş ise su çıkarmış... Hem Risale-i Nur, hükema ve ulemanın mesleğinde gitmeyip, Kur'an'ın bir i'caz-ı manevîsiyle, her şeyde bir pencere-i marifet açmış, bir senelik işi bir saatte görür gibi, Kur'an'a mahsus bir sırrı anlamıştır ki, bu dehşetli zamanda hadsiz ehl-i inadın hücumlarına karşı mağlûp olmayıp galebe etmiş.

turuk-u hafiye: zikirlerini kalple ve gizliden yapan tarikatler.

zühre: Çoban Yıldızı, sabah yıldızı.

fihris: liste, katalog.

i'lem: Arapçada "Bil!" anlamında emir.

nazar: bakış, dikkat.

• **Beşinci Nokta:** Eski Said'in Yeni Said'e inkılâb etmesi zamanında, yüzer ilimlerle alâkadar binler hakikatler, ayrı ayrı birer risaleye mevzu olacak kıymette iken, o Said telif ederken, meselelerin başında "i'lem, i'lem, i'lem"lerle, her bir hakikati –ki, bir risale olacak derecede ehemmiyetli iken– birkaç satırda, bazen bir sayfada, bazen bir iki satırda zikrediyorlar. Âdeta her bir "i'lem" bir risalenin şifresidir. Hem "i'lem"ler, birbirine bakmayarak muhtelif ilimlerin ve hakikatlerin fihrisleri hükmünde yazıldığından, o mecmuayı okuyanlar, bu noktaları nazara alıp itiraz etmesinler.

Mesnevi-i Nuriye, s.19-20, Yeni Asya Neşriyat, Kasım-2024

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ³
وَأَنْخِرْ دُعَايَهُمْ إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ⁴

³ Seni her türlü noksandan tenzih ederiz. Senin bize öğrettiğinden başka bizim hiçbir bilgimiz yoktur. Sen herşeyi hakkıyla bilir, her işi hikmetle yaparsın (Bakara Suresi: 32.)

⁴ Duaları şu sözlerle sona erer: "Ezelden ebede kadar her türlü hamd ve övgü, şükür ve minnet, Âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur" (Yunus Suresi: 10.)